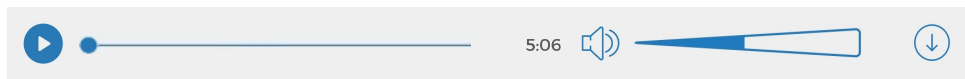

Restauruos Kretingos grafų sarkofagus

Denisas NIKITENKA

2017 02 10 12:30

Pirmas bus tvarkomas prašmatniausias grafo Juozapo Tiškevičiaus sarkofagas. Deniso Nikitenkos nuotrauka

A-A+

Kultūros paveldo departamentas (KPD) skyrė beveik 60 tūkst. eurų garsiųjų Kretingos grafų Juozapo ir jo žmonos Sofijos Tiškevičių sarkofagams restauruoti.

Tikimasi, jog tai pavyks padaryti per dvejus metus. Pirmiausia dar šiemet bus kruopščiai restauruojamas Žiemos sodo įkūrėjo J. Tiškevičiaus sarkofagas.

Anot Kretingos muziejaus direktorės Vidos Kanapkienės, restauruoti grafų sarkofagai grįš į senąsias miesto kapines, koplyčios rūšį, kuriame ir buvo sensacingai aptikti 2014-aisiais. „Atkursime istorinę tiesą ir pagerbsime vienus žymiausių Lietuvos didikų, itin nusipelnčius mūsų miestui ir kraštui“, – „Lietuvos žinioms“ pabrėžė ji.

Spalvinga priešistorė

1893 metais paskutinio Kretingos grafo Aleksandro Tiškevičiaus pastatyta neogotikinė raudonų plytų koplyčia savo didžiąją paslaptį atskleidė ne be archeologų pagalbos. 2014-aisiais, atlikus žvalgomuosius tyrimus, trijuose betoniniuose postamentuose rasti paslėpti keturi sarkofagai. Du – J. Tiškevičiaus (1830–1891) ir jo žmonos Sofijos (1839–1919) – buvo bendroje slėptuvėje. Kituose dviejuose sarkofaguose aptikti penkerių metų grafų anūkės Marijos ir iki šiol neatpažintos moters palaikai.

Istorikams ir paveldosaugininkams demontuojant postamentus pirmiausia

į akis krito tai, kad vieno jų šonas buvo nuardytas, paskui vėl užmūrytas ir gražiai užtinkuotas. Paaiškėjo kraupi aplinkybė – grafų palaidojimo vieta išplėšta. Tiek J. Tiškevičiaus, tiek jo žmonos sarkofagai buvo praplėšti keliose vietose nupjovus ir atlenkus metalo gabalus.

Vėliau, išėmus sarkofagus ir ištyrus jų turinį, nustatyta, kad vagys nugvelbė vieną iš dviejų grafo kardų, nuplėšė antpečius su sidabriniais epoletais, diržo sagtį, paradinės uniformos sagas, pavogė apdovanojimus, medalius, spėjama, ir vestuvinį žiedą. Kas galėjo būti paimta iš grafienės sarkofago, neaišku.

Abiejų didikų sarkofagai – itin prašmatnūs, puošti įvairiausiais skirtingo metalo elementais. Šiuo metu jie saugomi Kretingos muziejuje, buvusio dvaro vandens malūno pastate.

Koplyčios kriptoje aptikti sarkofagai saugomi Kretingos muziejaus senojo vandens malūno rūsyje. Deniso Nikitenkos nuotrauka

Grįš į koplyčią

Muziejininkų noras gauti lėšų ir restauruoti sarkofagus pildosi, mat nuspręsta skirti finansavimą pirmiems dviem. Tai „Lietuvos žinioms“ patvirtino KPD direktorė Diana Varnaitė. Departamentas skyrė 30 tūkst. eurų (dar 4 tūkst. eurų pridės Kretingos rajono savivaldybė) J. Tiškevičiaus ir 29,5 tūkst. eurų S. Tiškevičienės sarkofagams restauruoti.

„Valstybės įmonė „Lietuvos paminklai“ pavasario pradžioje skelbs darbų konkursą. Tikimės, kad procedūros netruks pernelyg ilgai, ir pirmasis – grafo – sarkofagas bus pradėtas restauruoti dar šiemet“, – teigė KPD vadovė.

Specialistams teks ne tik nuvalyti metalą, bet ir atkurti laiko ar žmonių rankų suardytas detales. „Kalbame apie labai garsią Lietuvos miestus kūrusią Tiškevičių giminę. Grafo Juozapo vaidmuo Kretingos istorijos kontekste itin svarbus, todėl sarkofagai reikšmingi ne vien kaip meno kūriniai, bet ir kaip istorijos paminklas. Būtina pagerbti žmones, kurie kūrė mūsų tapatybę“, – tvirtino D. Varnaitė.

Grafai Juozapas ir Sofija Tiškevičiai.

Kretingos muziejaus direktorė V. Kanapkienė vylėsi, kad restauravimo darbai bus baigti bent jau iki šių metų pabaigos. „Mums svarbiausia – parodyti pagarbą grafams, išsaugoti jų atminimą. Po restauracijos sarkofagai bus perkelti ten, kur ir buvo rasti, – į koplyčios rūšį. Žmonės matys juos pro stiklinę pertvarą, laisvai vaikščioti po kriptą negalės. Prisiminkime, kad grafų palaikai jau buvo išniekinti kapų plėšikų, išdraskytos, pavogtos įkapės. Norime, jog didikų ramybė nebūtų

drumsčiama“, – kalbėjo muziejaus vadovė.

Restauracijos laukia ir Tiškevičių koplyčia. Klaipėdos regiono plėtros taryba pernai pritarė, kad šiems darbams iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų būtų skirta 194,5 tūkst. eurų. Dar 34,3 tūkst. eurų numatė atseikėti Kretingos rajono savivaldybė.

Pirmiausia bus restauruojama kriptą ir koplyčios pamatai: įrengta hidroizoliacija, drenažo sistema, inžineriniai tinklai, šildymas po kriptos grindimis, kurias taip pat reikia sutvarkyti. Visoje koplyčioje turėtų būti išvedžiota elektros instaliacija, gaisrinė signalizacija. Per pirmąjį etapą planuojama restauruoti ir atstatyti autentiškoje vietoje buvusius laiptus bei iš fasado pusės stovėjusią tvorą. Per antrąjį, gavus lėšų, jau būtų tvarkoma pati koplyčia. Ją numatyta pritaikyti visuomenės poreikiams.

Precedentų yra

Tiškevičių sarkofagai nebus pirmieji restauruoti didikų palaidojimo paminklai Kretingoje.

Prieš septynerius metus čia restauruoti visi penki Kretingos bažnyčios rūsyje buvę sarkofagai: etmono Jono Karolio Chodkevičiaus ir jo žmonos Sofijos, judviejų dukros ir dviejų sūnų. Dar viename ilsisi šimtmečiu vėliau palaidoto, bet su Chodkevičių šeima nesusijusio, vaiko palaikai. Pirmiausia restauruotas trečios Chodkevičių atžalos sarkofagas – Jonas Kazimieras gimė 1605 metais ir gyveno vos keturias valandas. Iš alavo išlietas, graviruotas renesanso stiliaus sarkofagas saugomas bažnyčios rūsyje nuo 1607 metų. Jį restauruojant pašalinti geometriniai iškrypimai, retušuoti dangčio tekstai ir piešinys, jo paviršiui gražinta seno alavo spalva. Paskutinis į kriptą grįžo S. Mieleckaitės–Chodkevičienės sarkofagas – bene gražiausias ir didingiausias iš visų penkių. Vien jam restauruoti prireikė dvejų metų.

Grafai Juozapas ir Sofija Tiškevičiai.